

Zbiór Orzeczeń

WYROK TRYBUNAŁU (czwarta izba)

z dnia 2 września 2021 r.*

Odesłanie prejudycjalne – Zbliżanie ustawodawstw – Usługi płatnicze w ramach rynku wewnętrznego – Dyrektywa 2007/64/WE – Artykuły 58 i 60 – Użytkownik usług płatniczych – Zgłaszanie nieautoryzowanych transakcji płatniczych – Odpowiedzialność dostawcy usług płatniczych za rzezzone transakcje – Powództwo odszkodowawcze wytoczone przez poręczyciela użytkownika usług płatniczych

W sprawie C-337/20

mającej za przedmiot wniosek o wydanie, na podstawie art. 267 TFUE, orzeczenia w trybie prejudycjalnym, złożony przez Cour de cassation (sąd kasacyjny, Francja) postanowieniem z dnia 16 lipca 2020 r., które wpłynęło do Trybunału w dniu 23 lipca 2020 r., w postępowaniu:

DM,

LR

przeciwko

Caisse régionale de Crédit agricole mutuel (CRCAM) – Alpes-Provence,

TRYBUNAŁ (czwarta izba),

w składzie: M. Vilaras (sprawozdawca), prezes izby, N. Piçarra, D. Šváby, S. Rodin i K. Jürimäe, sędziowie,

rzecznik generalny: H. Saugmandsgaard Øe,

sekretarz: A. Calot Escobar,

uwzględniając pisemny etap postępowania,

rozważywszy uwagi, które przedstawili:

- w imieniu rządu francuskiego – N. Vincent i E. de Moustier, w charakterze pełnomocników,
- w imieniu rządu czeskiego – M. Smolek, J. Vlácil i J. Očková, w charakterze pełnomocników,

* Język postępowania: francuski.

- w imieniu rządu włoskiego – G. Palmieri, w charakterze pełnomocnika, wspierana przez F. Meloncellego, avvocato dello Stato,
- w imieniu Komisji Europejskiej – H. Tserepa-Lacombe i T. Scharf, w charakterze pełnomocników,

po zapoznaniu się z opinią rzecznika generalnego na posiedzeniu w dniu 8 lipca 2021 r.,

wydaje następujący

Wyrok

- 1 Wniosek o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym dotyczy wykładni art. 58 dyrektywy 2007/64/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 13 listopada 2007 r. w sprawie usług płatniczych w ramach rynku wewnętrznego, zmieniającej dyrektywy 97/7/WE, 2002/65/WE, 2005/60/WE i 2006/48/WE i uchylającej dyrektywę 97/5/WE (Dz.U. 2007, L 319, s. 1; sprostowanie Dz.U. 2009, L 187, s. 5).
- 2 Wniosek ten został złożony w ramach sporu pomiędzy DM, zarządzającym spółką Groupe centrale automobiles (zwaną dalej „spółką GCA”) i LR, poręczycielem solidarnym tej spółki, a caisse régionale de Crédit agricole mutuel d’Alpes-Provence (zwaną dalej „CRCAM”) w przedmiocie pociągnięcia tej ostatniej do odpowiedzialności umownej z tytułu uchybienia ciężącemu na niej obowiązkowi należytej staranności.

Ramy prawne

Prawo Unii

- 3 Motyw 1 dyrektywy 2007/64 stanowił:

„Dla ustanowienia rynku wewnętrznego zasadnicze znaczenie ma likwidacja wszystkich granic wewnętrznych [w Unii Europejskiej] w celu umożliwienia swobodnego przepływu towarów, osób, usług i kapitału. Z tego powodu sprawą kluczową jest prawidłowe funkcjonowanie jednolitego rynku usług płatniczych. W chwili obecnej brak harmonizacji w tej dziedzinie utrudnia jednak funkcjonowanie takiego rynku”.

- 4 Zgodnie z motywem 4 tej dyrektywy:

„W związku z tym sprawą o fundamentalnym znaczeniu jest ustanowienie na poziomie [Unii] nowoczesnych i spójnych ram prawnych dla usług płatniczych, bez względu na to, czy usługi są zgodne z systemem wynikającym z inicjatywy sektora finansowego na rzecz jednolitego obszaru płatności w euro, który jest neutralny, tak aby zapewnić równe szanse wszystkim systemom płatności w celu zachowania wyboru dostępnego konsumentom, co powinno oznaczać znaczny krok naprzód pod względem kosztów ponoszonych przez konsumentów, bezpieczeństwa i wydajności w porównaniu z obecnymi systemami krajowymi”.

5 Motyw 31 wspomnianej dyrektywy brzmiał następująco:

„Aby zmniejszyć ryzyko i konsekwencje nieautoryzowanych lub nieprawidłowo wykonanych transakcji płatniczych, użytkownik usług płatniczych powinien jak najszybciej poinformować dostawcę usług płatniczych o wszelkich reklamacjach dotyczących rzekomo nieautoryzowanych lub nieprawidłowo wykonanych transakcji płatniczych, pod warunkiem że dostawca usług płatniczych spełnił swoje obowiązki dotyczące informowania zgodnie z niniejszą dyrektywą. Jeżeli użytkownik usług płatniczych dokona zgłoszenia w terminie, powinien mieć możliwość dochodzenia tych roszczeń zgodnie z okresami przedawnienia określonymi w prawie krajowym. Niniejsza dyrektywa nie powinna wpływać na inne roszczenia między użytkownikami usług płatniczych a dostawcami usług płatniczych”.

6 Motyw 47 dyrektywy 2007/64 głosił:

„Dostawca usług płatniczych płatnika powinien przyjąć odpowiedzialność za prawidłowe wykonanie płatności, w tym w szczególności za pełną kwotę transakcji płatniczej i czas wykonania, oraz pełną odpowiedzialność za wszelkie uchybienia innych stron uczestniczących w kolejnych etapach łańcucha płatności, aż do rachunku odbiorcy. W wyniku tej odpowiedzialności, w przypadku gdy rachunek dostawcy usług płatniczych odbiorcy nie zostanie uznany pełną kwotą, dostawca usług płatniczych płatnika powinien skorygować transakcję płatniczą lub bez zbędnej zwłoki zwrócić płatnikowi odnośną kwotę tej transakcji, bez uszczerbku dla wszelkich innych ewentualnych roszczeń, z którymi można wystąpić zgodnie z prawem krajowym. Niniejsza dyrektywa powinna dotyczyć jedynie zobowiązań umownych między użytkownikiem usług płatniczych a jego dostawcą usług płatniczych [...]”.

7 Zgodnie z brzmieniem art. 1 ust. 2 dyrektywy 2007/64:

„Niniejsza dyrektywa ustanawia również zasady dotyczące przejrzystości warunków i wymogów w zakresie informowania o usługach płatniczych, a także odpowiednie prawa i obowiązki użytkowników usług płatniczych oraz dostawców usług płatniczych w odniesieniu do świadczenia usług płatniczych jako stałego zajęcia lub działalności gospodarczej”.

8 Artykuł 2 tej dyrektywy miał następujące brzmienie:

„1. Niniejsza dyrektywa stosuje się do usług płatniczych świadczonych na terytorium [Unii]. Z wyjątkiem art. 73 przepisy tytuł[ów] III i IV stosuje się jednak jedynie wtedy, gdy zarówno dostawca usług płatniczych płatnika, jak i dostawca usług płatniczych odbiorcy lub też jedyny dostawca usług płatniczych w transakcji płatniczej znajdują się na terytorium [Unii].

2. Przepisy tytuł[ów] III i IV stosuje się do usług płatniczych dokonywanych w euro lub w oficjalnej walucie państwa członkowskiego spoza obszaru euro.

3. Państwa członkowskie mogą wyłączyć stosowanie wszystkich lub części przepisów niniejszej dyrektywy w odniesieniu do instytucji, o których mowa w art. 2 dyrektywy 2006/48/WE [Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 14 czerwca 2006 r. w sprawie podejmowania i prowadzenia działalności przez instytucje kredytowe (Dz.U. 2006, L 177, s. 1)], z wyjątkiem przepisów, o których mowa w tiret pierwszym i drugim tego artykułu”.

9 Artykuł 4 wspomnianej dyrektywy stanowił:

„Do celów niniejszej dyrektywy stosuje się następujące definicje:

[...]

7) »płatnik« oznacza osobę fizyczną lub prawną, która jest właścicielem rachunku płatniczego i składa zlecenie płatnicze z tego rachunku płatniczego, lub w przypadku gdy rachunek płatniczy nie istnieje – osob[ę] fizyczn[ą] lub prawn[ą], która składa zlecenie płatnicze;

8) »odbiorca« oznacza osobę fizyczną lub prawną będącą zamierzonym odbiorcą środków pieniężnych stanowiących przedmiot transakcji płatniczej;

[...]

10) »użytkownik usług płatniczych« oznacza osobę fizyczną lub prawną korzystającą z usług płatniczych w charakterze płatnika albo odbiorcy lub obu łącznie;

[...]”.

10 Artykuł 51 ust. 1 tej dyrektywy przewidywał:

„W przypadku gdy użytkownik usług płatniczych nie jest konsumentem, strony mogą uzgodnić, że art. 52 ust. 1, art. 54 ust. 3 oraz art. 59, 61, 62, 63, 66 i 75 nie stosuje się w całości lub w części. Strony mogą także uzgodnić inny termin niż ten określony w art. 58”.

11 Zgodnie z brzmieniem art. 58 dyrektywy 2007/64:

„Użytkownik usług płatniczych uzyskuje korektę od dostawcy usług płatniczych, wyłącznie jeżeli bez zbędnej zwłoki powiadomi swojego dostawcę usług płatniczych w chwili stwierdzenia wszelkich nieautoryzowanych lub nieprawidłowo wykonanych transakcji płatniczych uprawniających do zgłoszenia roszczeń, w tym na mocy art. 75, i nie później niż w ciągu 13 miesięcy od daty obciążenia rachunku, chyba że, w stosownych przypadkach, dostawca usług płatniczych nie dostarczył lub nie udostępnił informacji o tej transakcji płatnicz[ej] zgodnie z tytułem III”.

12 Artykuł 59 ust. 1 tej dyrektywy stanowił:

„Państwa członkowskie nakładają wymóg, zgodnie z którym w przypadku gdy użytkownik usług płatniczych zaprzecza, że autoryzował wykonaną transakcję płatniczą, lub twierdzi, że transakcja płatnicza została wykonana nieprawidłowo, do dostawcy usług płatniczych tego użytkownika należy udowodnienie, że transakcja ta była autoryzowana, odpowiednio zapisana, ujęta w księgach i że na transakcję nie miała wpływu żadna awaria techniczna ani innego rodzaju usterka”.

13 Artykuł 60 tej dyrektywy miał następujące brzmienie:

„1. Bez uszczerbku dla art. 58 państwa członkowskie zapewniają, aby w przypadku nieautoryzowanej transakcji płatniczej dostawca usług płatniczych płatnika bezzwłocznie dokonywał na jego rzecz zwrotu kwoty, na jaką opiewała nieautoryzowana transakcja płatnicza, oraz, w stosownych przypadkach, przywrócił obciążony rachunek płatniczy do stanu, jaki istniałby, gdyby nie miała miejsca nieautoryzowana transakcja płatnicza.

2. Dalsze rekompensaty finansowe mogą zostać ustalone zgodnie z przepisami mającymi zastosowanie do umowy zawartej między płatnikiem a jego dostawcą usług płatniczych”.

- 14 Artykuł 75 ust. 1 akapity pierwszy i drugi rzeczony dyrektywy przewidywał:

„W przypadku gdy zlecenie płatnicze jest inicjowane przez płatnika, jego dostawca usług płatniczych, bez uszczerbku dla art. 58, art. 74 ust. 2 i 3 oraz art. 78, ponosi wobec płatnika odpowiedzialność za prawidłowe wykonanie transakcji płatniczej, chyba że może udowodnić płatnikowi i, w stosownych przypadkach, dostawcy usług płatniczych odbiorcy, że dostawca usług płatniczych odbiorcy otrzymał kwotę transakcji płatniczej zgodnie z art. 69 ust. 1, w którym to przypadku dostawca usług płatniczych odbiorcy ponosi odpowiedzialność wobec odbiorcy za prawidłowe wykonanie transakcji płatniczej.

W przypadku gdy dostawca usług płatniczych płatnika ponosi odpowiedzialność zgodnie z akapitem pierwszym, bez zbędnej zwłoki zwraca on płatnikowi kwotę niewykonanej lub nienależycie wykonanej transakcji płatniczej i, w stosownych przypadkach, przywraca obciążony rachunek płatniczy do stanu, jaki istniałby, gdyby nie miało miejsca nienależyte wykonanie transakcji płatniczej”.

- 15 Zgodnie z brzmieniem art. 86 ust. 1 dyrektywy 2007/64:

„Bez uszczerbku dla art. 30 ust. 2, art. 33, art. 34 ust. 2, art. 45 ust. 6, art. 47 ust. 3, art. 48 ust. 3, art. 51 ust. 2, art. 52 ust. 3, art. 53 ust. 2, art. 61 ust. 3 oraz art. 72 i 88 państwa członkowskie nie utrzymują ani nie przyjmują, w zakresie, w jakim niniejsza dyrektywa zawiera zharmonizowane przepisy, przepisów innych niż te ustanowione w niniejszej dyrektywie”.

- 16 Dyrektywa 2007/64 została zastąpiona przez dyrektywę Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2015/2366 z dnia 25 listopada 2015 r. w sprawie usług płatniczych w ramach rynku wewnętrznego, zmieniającą dyrektywy 2002/65/WE, 2009/110/WE i 2013/36/UE i rozporządzenie (UE) nr 1093/2010 oraz uchylającą dyrektywę 2007/64/WE (Dz.U. 2015, L 337, s. 35; sprostowanie Dz.U. 2018, L 102, s. 97).

- 17 Artykuł 71 ust. 1, art. 73 ust. 1, art. 89 ust. 1 i art. 107 ust. 1 dyrektywy 2015/2366 odpowiadają, odpowiednio i co do istoty, art. 58, art. 60 ust. 1, art. 75 ust. 1 akapity pierwszy i drugi oraz art. 86 ust. 1 dyrektywy 2007/64.

Prawo francuskie

- 18 Artykuł L. 133-18 code monétaire et financier (kodeksu moternego i finansowego), w brzmieniu nadanym mu przez ordonnance n° 2009-866, du 15 juillet 2009, relative aux conditions régissant la fourniture de services de paiement et portant création des établissements de paiement (rozporządzeniem nr 2009-866 z dnia 15 lipca 2009 r. w sprawie warunków świadczenia usług płatniczych i ustanawiania instytucji płatniczych) (JORF z dnia 16 lipca 2009 r., tekst nr 13) (zwanego dalej „kodeksem monetarnym i finansowym”), stanowi:

„W przypadku nieautoryzowanej transakcji płatniczej zgłoszonej przez użytkownika na warunkach przewidzianych w art. L. 133-24 dostawca usług płatniczych płatnika bezzwłocznie zwraca płatnikowi kwotę nieautoryzowanej transakcji i w stosownych przypadkach przywraca obciążony rachunek do stanu, jaki istniałby, gdyby nie miała miejsca nieautoryzowana transakcja płatnicza.

Płatnik i jego dostawca usług płatniczych mogą przewidzieć w umowie dalszą rekompensatę”.

19 Artykuł L. 133-24 tego kodeksu ma następujące brzmienie:

„Użytkownik usług płatniczych bezzwłocznie powiadamia swojego dostawcę usług płatniczych o nieautoryzowanej lub nieprawidłowo wykonanej transakcji płatniczej, nie później niż w terminie 13 miesięcy od dnia obciążenia konta, pod rygorem przedawnienia, chyba że dostawca usług płatniczych nie dostarczył lub nie udostępnił mu informacji o tej transakcji płatniczej zgodnie z rozdziałem IV tytułu 1 księgi III.

Z wyjątkiem przypadków, gdy użytkownik jest osobą fizyczną działającą w celach niezwiązanych z działalnością gospodarczą, strony mogą odstąpić od stosowania przepisów niniejszego artykułu”.

20 Zgodnie z art. 1147 code civil (kodeksu cywilnego) w wersji mającej zastosowanie do sporu w postępowaniu głównym (zwanego dalej „kodeksem cywilnym”):

„Dłużnik jest zobowiązany, w razie potrzeby, do zapłaty odszkodowania za każde niewykonanie lub niewykonanie w terminie zobowiązania, za każdym razem, gdy nie wykaże, że niewykonanie wynika z przyczyny zewnętrznej, której nie można mu przypisać, także gdy nie działał w złej wierze”.

21 Artykuł 2313 kodeksu cywilnego stanowi:

„Poręczyciel może podnieść wobec wierzyciela wszelkie zarzuty, jakie przysługują dłużnikowi głównemu i są nierozzerwalnie związane z długiem;

Nie może jednak podnosić zarzutów osobistych, które przysługują wyłącznie dłużnikowi”.

Postępowanie główne i pytania prejudycjalne

22 W dniu 22 grudnia 2008 r. CRCAM udzieliła spółce GCA kredytu w rachunku bieżącym, gwarantowanego solidarnym poręczeniem LR.

23 Po wypowiedzeniu tego kredytu CRCAM wezwała LR, jako poręczyciela, do zapłaty. LR twierdził, że dokonując przelewów na rzecz osób trzecich bez autoryzacji spółki GCA, CRCAM dopuściła się czynu niedozwolonego oraz że kwota tych przelewów powinna zostać odliczona od kwot, których od niego żądano.

24 Opierając się na art. L. 133-24 kodeksu monetarnego i finansowego, cour d'appel d'Aix-en-Provence (sąd apelacyjny w Aix-en-Provence, Francja) uznał, że zarzuty LR są niedopuszczalne ze względu na to, iż nie dochował on przewidzianego w tym przepisie trzynastomiesięcznego terminu i że w związku z tym owe zarzuty uległy przedawnieniu.

25 W skardze kasacyjnej wniesionej do Cour de cassation (sądu kasacyjnego, Francja) LR przyznaje, że zgodnie z art. L. 133-24 kodeksu monetarnego i finansowego utracił prawo zaskarżenia wspomnianych przelewów, ponieważ nie dochował on przewidzianego w tym względzie terminu trzynastu miesięcy.

26 Niemniej jednak twierdzi on, że bezzwłoczny zwrot nieautoryzowanych transakcji płatniczych zgłoszonych bankowi przez użytkownika usługi płatniczej, o którym mowa w art. L. 133-18 kodeksu monetarnego i finansowego, nie stoi na przeszkodzie utrzymaniu odpowiedzialności cywilnej na podstawie prawa powszechnego tego użytkownika w przypadku uchybienia ciężącemu na nim obowiązкови zachowania należytej staranności.

- 27 Według LR fakt, że rozpatrywane w postępowaniu głównym przelewy zostały wykonane przez CRCAM bez autoryzacji spółki GCA, oznacza, że bank nie wywiązał się ze swoich zobowiązań umownych, czemu należy zaradzić na podstawie art. 1147 kodeksu cywilnego, jako że podniesiony zarzut nie stanowi zarzutu osobistego wobec tej spółki, lecz dotyczy również jego bezpośrednio.
- 28 LR uważa, że cour d'appel d'Aix-en-Provence (sąd apelacyjny w Aix-en-Provence) naruszył w szczególności art. 1147 kodeksu cywilnego, uznając za niedopuszczalne jego zarzuty dotyczące kwot stanowiących przedmiot rozpatrywanych w postępowaniu głównym przelewów z powodu przedawnienia, z uwagi na to, że funkcjonowanie rachunku będącego przedmiotem postępowania głównego regulowane jest przepisami kodeksu monetarnego i finansowego.
- 29 W tych okolicznościach Cour de cassation (sąd kasacyjny) postanowił zawiesić postępowanie i zwrócić się do Trybunału z następującymi pytaniami prejudycjalnymi:
- „1) Czy art. 58 dyrektywy 2007/64 [...] należy interpretować w ten sposób, że wprowadza on w odniesieniu do nieautoryzowanych lub nieprawidłowo wykonanych transakcji płatniczych system odpowiedzialności dostawcy usług płatniczych wykluczający wszelkie powództwa z tytułu odpowiedzialności cywilnej na podstawie prawa powszechnego, oparte, w tych samych okolicznościach faktycznych, na niewypełnieniu przez tego usługodawcę obowiązków nałożonych na niego na mocy prawa krajowego, w szczególności w przypadku gdy użytkownik usług płatniczych nie zgłosił dostawcy usług płatniczych w ciągu 13 miesięcy od obciążenia konta, że transakcja płatnicza nie była autoryzowana lub została nieprawidłowo wykonana?
- 2) W przypadku udzielenia odpowiedzi twierdzącej na pytanie pierwsze: czy ten sam artykuł stoi na przeszkodzie temu, by poręczyciel użytkownika usług płatniczych powoływał się, w oparciu o te same okoliczności, na odpowiedzialność cywilną na podstawie prawa powszechnego dostawcy usług płatniczych, korzystającego z poręczenia, w celu zakwestionowania kwoty zabezpieczonego długu?”.

W przedmiocie pytań prejudycjalnych

W przedmiocie pytania pierwszego

- 30 Poprzez pytanie pierwsze sąd odsyłający dąży w istocie do ustalenia, czy art. 58 i art. 60 ust. 1 dyrektywy 2007/64 należy interpretować w ten sposób, że stoją one na przeszkodzie temu, by użytkownik usług płatniczych mógł pociągnąć dostawcę tych usług do odpowiedzialności na podstawie systemu odpowiedzialności innego niż przewidziany w tych przepisach, w przypadku gdy użytkownik ten uchybił ciężącemu na nim obowiązkowi zgłoszenia przewidzianemu w art. 58 wspomnianej dyrektywy.
- 31 Zgodnie z utrwalonym orzecznictwem do celów dokonywania wykładni przepisu prawa Unii należy uwzględniać nie tylko jego brzmienie, ale także kontekst, w jaki się on wpisuje, oraz cele regulacji, której część stanowi. Geneza przepisu prawa Unii również może dostarczyć informacji istotnych dla jego wykładni (wyrok z dnia 24 marca 2021 r., MCP, C-603/20 PPU, EU:C:2021:231, pkt 37 i przytoczone tam orzecznictwo).

- 32 W pierwszej kolejności, jeśli chodzi, po pierwsze, o brzmienie ust. 1 art. 60 dyrektywy 2007/64, zatytułowanego „Odpowiedzialność dostawcy usług płatniczych za nieautoryzowane transakcje płatnicze”, należy stwierdzić, że przewiduje on, iż bez uszczerbku dla art. 58 tej dyrektywy państwa członkowskie zapewniają, aby w przypadku nieautoryzowanej transakcji płatniczej dostawca usług płatniczych płatnika bezzwłocznie dokonywał na jego rzecz zwrotu kwoty, na jaką opiewała owa transakcja, oraz, w stosownych przypadkach, przywrócił obciążony rachunek płatniczy do stanu, jaki istniałby, gdyby nie miała miejsca nieautoryzowana transakcja płatnicza.
- 33 Po drugie, art. 58 wspomnianej dyrektywy, do którego odnosi się jej art. 60 ust. 1, nakłada na użytkownika usług płatniczych ogólny obowiązek zgłaszania każdej nieautoryzowanej lub nieprawidłowo wykonanej transakcji. Korekta takiej operacji jest zatem możliwa tylko wtedy, gdy użytkownik powiadomi swojego dostawcę usług płatniczych o takiej transakcji najpóźniej w ciągu trzynastu miesięcy od daty obciążenia rachunku.
- 34 Z zawartego w art. 60 ust. 1 dyrektywy 2007/64 odesłania do jej art. 58 oraz z motywu 31 rzeczony dyrektywy wynika zatem, że system odpowiedzialności dostawcy usług płatniczych w przypadku nieautoryzowanej płatności jest uzależniony od zgłoszenia przez użytkownika tych usług temu dostawcy każdej nieautoryzowanej transakcji.
- 35 W tym względzie zawarte w art. 60 ust. 1 dyrektywy 2007/64 wyrażenie „bez uszczerbku dla art. 58” oznacza, jak zauważył rzecznik generalny w pkt 40 opinii, że nie należy naruszać art. 58 tej dyrektywy, co znaczy, że odpowiedzialność dostawcy usług płatniczych w przypadku nieautoryzowanej transakcji nie może powstać po upływie terminu przewidzianego w art. 58.
- 36 Z powyższego wynika, że użytkownik, który nie powiadomił swojego dostawcy usług płatniczych o nieautoryzowanej transakcji w ciągu trzynastu miesięcy od dnia obciążenia jego konta, nie może pociągnąć tego dostawcy do odpowiedzialności, w tym na podstawie prawa powszechnego, a zatem nie może uzyskać zwrotu owej nieautoryzowanej transakcji.
- 37 W drugiej kolejności – wykładnia kontekstowa art. 60 ust. 1 dyrektywy 2007/64 potwierdza wykładnię językową tego przepisu.
- 38 Przede wszystkim bowiem art. 58 i 60 tej dyrektywy znajdują się w rozdziale II, zatytułowanym „Autoryzacja transakcji płatniczych”, tytułu IV, zatytułowanego „Prawa i obowiązki w odniesieniu do dostarczania usług płatniczych i korzystania z nich”, który obejmuje pięć rozdziałów, przy czym procedura zgłoszenia w terminie nieprzekraczającym trzynastu miesięcy ma zastosowanie zarówno w przypadku nieautoryzowanych transakcji, o których mowa w art. 60 wspomnianej dyrektywy, jak i w przypadku transakcji nieprawidłowo wykonanych lub niewykonanych, o których mowa w art. 75 tej dyrektywy.
- 39 W ramach logiki tego systemu odpowiedzialności obowiązek zawiadomienia przez użytkownika usług płatniczych o każdej nieautoryzowanej transakcji jest warunkiem, aby system ten mógł znaleźć zastosowanie z korzyścią dla użytkownika, zwanego inaczej „płatnikiem”, w niektórych przepisach dyrektywy 2007/64.
- 40 Następnie art. 59 tej dyrektywy wprowadza do systemu odpowiedzialności z tytułu nieautoryzowanej transakcji korzystny dla użytkownika usług płatniczych mechanizm rozkładu ciężaru dowodu. W istocie ciężar dowodu spoczywa na dostawcy usług płatniczych, który musi udowodnić, że transakcja była autoryzowana, odpowiednio zapisana i ujęta w księgach. W praktyce ustanowiony w rzeczonym art. 59 system dowodowy prowadzi do nałożenia na

dostawcę usług płatniczych obowiązku bezzwłocznego zwrotu, o ile zawiadomienie, o którym mowa w art. 58 wspomnianej dyrektywy, zostało dokonane w przewidzianym w nim terminie, zgodnie z art. 60 ust. 1 wspomnianej dyrektywy.

- 41 Należy zauważyć, że art. 86 dyrektywy 2007/64, zatytułowany „Pełna harmonizacja”, stanowi, że „[b]ez uszczerbku dla [wskazanych w tym przepisie przepisów dyrektywy] państwa członkowskie nie utrzymują ani nie przyjmują, w zakresie, w jakim niniejsza dyrektywa zawiera zharmonizowane przepisy, przepisów innych niż te ustanowione w niniejszej dyrektywie”. Żaden z artykułów 58, 59 i 60 tej dyrektywy nie znajduje się wśród przepisów, w odniesieniu do których art. 86 przyznaje państwom członkowskim swobodne uznanie do celów ich wykonania.
- 42 Wynika z tego, że przewidziany w art. 60 ust. 1 dyrektywy 2007/64 oraz w jej art. 58 i 59 system odpowiedzialności dostawców usług płatniczych był przedmiotem pełnej harmonizacji, wobec czego państwa członkowskie nie mogą utrzymywać równoległego systemu odpowiedzialności z tytułu tego samego zdarzenia powodującego powstanie zobowiązania.
- 43 W trzeciej kolejności – wykładnia celowościowa art. 58 i art. 60 ust. 1 dyrektywy 2007/64 potwierdza wykładnię językową i kontekstową tych przepisów.
- 44 Jak zauważył rzecznik generalny w pkt 58 opinii, w szczególności z motywów 1 i 4 tej dyrektywy wynika, że prawodawca Unii zamierzał stworzyć jednolity rynek usług płatniczych, zastępując 27 istniejących systemów krajowych – których współistnienie stanowiło źródło niejasności i było dotknięte brakiem pewności prawa – zharmonizowanymi ramami prawnymi określającymi prawa i obowiązki użytkowników i dostawców usług płatniczych.
- 45 Tak więc z ustanowionym w dyrektywie 2007/64 zharmonizowanym systemem odpowiedzialności dotyczącym nieautoryzowanych lub nieprawidłowo wykonanych transakcji nie może konkurować alternatywny system odpowiedzialności prawa krajowego oparty na tych samych okolicznościach faktycznych i podstawach, chyba że nie będzie to ze szkodą dla w ten sposób zharmonizowanego systemu i nie naruszy celów i skuteczności (effet utile) dyrektywy.
- 46 Wynika z tego, że konkurujący system odpowiedzialności, pozwalający użytkownikowi usług płatniczych, po upływie trzynastu miesięcy i bez zgłoszenia danej nieautoryzowanej transakcji, na pociągnięcie do odpowiedzialności dostawcy takich usług w związku z rzeczoną transakcją, jest niezgodny z dyrektywą 2007/64.
- 47 W czwartej kolejności – geneza dyrektywy 2007/64 przemawia na rzecz wykładni językowej, kontekstowej i celowościowej art. 60 ust. 1 tej dyrektywy.
- 48 Jak zauważył rzecznik generalny w pkt 44–46 opinii, w toku procesu legislacyjnego, który doprowadził do przyjęcia dyrektywy 2007/64, szybko okazało się, że wprowadzenie jednolitego terminu na zawiadomienie przez użytkownika usług płatniczych w przypadku nieautoryzowanej lub nieprawidłowo wykonanej transakcji było konieczne dla zapewnienia pewności prawa użytkownika i dostawcy usług płatniczych.
- 49 W tym względzie zarówno prezydencja Rady Unii Europejskiej w kontekście wniosków sformułowanych w dniu 15 czerwca 2006 r. (8623/06 ADD), jak i Parlament, w szczególności w sprawozdaniu z dnia 20 września 2006 r. w sprawie wniosku dotyczącego dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady w sprawie usług płatniczych w ramach rynku wewnętrznego zmieniającej dyrektywy 97/7/WE, 2000/12/WE i 2002/65/WE [COM(2005) 603 –

C6-0411/2005 –2005/0245(COD)], oraz Komitet Ekonomiczno-Społeczny w opinii z dnia 23 grudnia 2006 r. „Realizacja wspólnotowego programu lizbońskiego: Wniosek [dotyczący] dyrektyw[y] Parlamentu Europejskiego i Rady w sprawie usług płatniczych w ramach rynku wewnętrznego zmieniając[ej] dyrektywy 97/7/WE, 2000/12/WE oraz 2002/65/WE” [COM(2005) 603 wersja ostateczna], podkreślili potrzebę zapewnienia takiej pewności prawa i w tym celu postanowienia, że po upływie terminu na zawiadomienie przez użytkownika usług płatniczych transakcja płatnicza ma charakter ostateczny.

- 50 Prawodawca Unii postanowił zatem wprowadzić obowiązek zgłaszania nieautoryzowanych lub nieprawidłowo wykonanych transakcji w odrębnym przepisie, a mianowicie w art. 58 dyrektywy 2007/64, który ustanawia maksymalny termin trzynastu miesięcy, oraz zawrzeć w przepisie dotyczącym odpowiedzialności dostawcy usług płatniczych, to jest w art. 60 tej dyrektywy, wyraźne odesłanie do tego obowiązku.
- 51 W ten sposób prawodawca Unii ustalił w możliwie najbardziej jasny sposób związek między odpowiedzialnością dostawcy usług płatniczych a dochowaniem przez użytkownika tych usług maksymalnego trzynastomiesięcznego terminu na zgłoszenie każdej nieautoryzowanej transakcji, aby móc z tego tytułu pociągnąć tego usługodawcę do odpowiedzialności. Czyniąc to, postanowił on również jednoznacznie o wykluczeniu możliwości wytoczenia powództwa z tytułu odpowiedzialności tego dostawcy w przypadku nieautoryzowanej transakcji po upływie tego terminu.
- 52 Z całości powyższych rozważań wynika, że na pytanie pierwsze należy odpowiedzieć, iż art. 58 i art. 60 ust. 1 dyrektywy 2007/64 należy interpretować w ten sposób, że stoją one na przeszkodzie temu, by użytkownik usług płatniczych mógł pociągnąć dostawcę tych usług do odpowiedzialności na podstawie systemu odpowiedzialności innego niż przewidziany w tych przepisach, w przypadku gdy użytkownik ten uchybił ciężącemu na nim obowiązkowi zgłoszenia przewidzianemu w art. 58 wspomnianej dyrektywy.

W przedmiocie pytania drugiego

- 53 Poprzez pytanie drugie sąd odsyłający dąży w istocie do ustalenia, czy w przypadku udzielenia odpowiedzi twierdzącej na pytanie pierwsze art. 58 i art. 60 ust. 1 dyrektywy 2007/64 należy interpretować w ten sposób, że stoją one na przeszkodzie temu, by poręczyciel użytkownika usług płatniczych, ze względu na niewypełnienie przez dostawcę usług płatniczych związanych z nieautoryzowaną transakcją, powoływał się na odpowiedzialność cywilną tego dostawcy usług, korzystającego z poręczenia, w celu zakwestionowania kwoty zabezpieczonego długu, zgodnie z krajowymi przepisami prawa powszechnego regulującymi odpowiedzialność umowną.
- 54 Należy zauważyć, po pierwsze, że art. 1 ust. 2 dyrektywy 2007/64 stanowi, iż dyrektywa ta określa prawa i obowiązki użytkowników usług płatniczych oraz dostawców usług płatniczych w odniesieniu do świadczenia usług płatniczych jako stałego zajęcia lub działalności gospodarczej w myśl motywu 47 tej dyrektywy, zgodnie z którym dyrektywa ta dotyczy wyłącznie „zobowiązań umownych między użytkownikiem usług płatniczych a jego dostawcą usług płatniczych”.
- 55 Po drugie, zgodnie z art. 2 tej dyrektywy ma ona zastosowanie do usług płatniczych świadczonych w Unii, przy czym tytuł IV tej dyrektywy, zawierający jej artykuły 58–60, stosuje się jedynie wtedy, gdy zarówno dostawca usług płatniczych płatnika, jak i dostawca usług płatniczych odbiorcy lub też jedyny dostawca usług płatniczych w transakcji płatniczej znajdują się na terytorium Unii.

- 56 Z tych ostatnich przepisów wynika zatem, że dyrektywa 2007/64 dotyczy stosunków między użytkownikiem usług płatniczych a dostawcą tych usług, przy czym żaden przepis tej dyrektywy nie wspomina o poręczycielu użytkownika usług płatniczych.
- 57 W tym względzie art. 4 pkt 10 wspomnianej dyrektywy definiuje pojęcie użytkownika usług płatniczych jako osobę fizyczną lub prawną korzystającą z usług płatniczych w charakterze płatnika albo odbiorcy lub obu łącznie. Z kolei pkt 7 i 8 tego artykułu definiują „płatnika” i „odbiorcę” jako, odpowiednio, po pierwsze, osobę fizyczną lub prawną, która jest właścicielem rachunku płatniczego i która udziela zlecenia płatniczego z tego rachunku płatniczego i składa zlecenie płatnicze z tego rachunku płatniczego, lub w przypadku gdy rachunek płatniczy nie istnieje – osobę fizyczną lub prawną, która składa zlecenie płatnicze, a po drugie, osobę fizyczną lub prawną będącą zamierzonym odbiorcą środków pieniężnych, które są przedmiotem transakcji płatniczej.
- 58 Tymczasem umowa poręczenia jest umową odrębną od umowy wiążącej wierzyciela z dłużnikiem, na mocy której poręczyciel, będący osobą trzecią względem tego stosunku umownego, ma za zadanie zagwarantowanie wierzycielowi, w tym przypadku dostawcy usług płatniczych, spłatę przez dłużnika, w niniejszym przypadku użytkownika usług płatniczych, tego, co dłużnik ten może być winien z tytułu poręczonego zobowiązania, czyli długu, jaki dłużnik jest winien wierzycielowi.
- 59 W związku z tym poręczyciel nie jest objęty pojęciem „użytkownika usług płatniczych”, ponieważ jego rola nie jest w najmniejszym stopniu podobna do roli „płatnika” lub „odbiorcy” w rozumieniu art. 4 pkt 7 i 8 dyrektywy 2007/64.
- 60 Dyrektywa ta ustanawia zatem prawa i obowiązki wyłącznie wobec dostawców usług płatniczych i użytkowników takich usług i nie dotyczy sytuacji poręczyciela takich użytkowników.
- 61 Jeśli chodzi o system odpowiedzialności dostawcy usług płatniczych przewidziany w art. 60 ust. 1 dyrektywy 2007/64, przepis ten wymienia jedynie płatnika jako odbiorcę zwrotu nieautoryzowanej transakcji.
- 62 Z kolei art. 58 tej dyrektywy nakłada przewidziany w nim obowiązek zawiadomienia jedynie na użytkownika usług płatniczych, pod warunkiem że zgodnie z przepisami tytułu III wspomnianej dyrektywy dostawca usług płatniczych dostarczył lub udostępnił użytkownikowi informacje o nieautoryzowanej lub nieprawidłowo wykonanej transakcji płatniczej.
- 63 I tak, jak podkreślił w istocie rzecznik generalny w pkt 86 opinii, system odpowiedzialności przewidziany w art. 60 ust. 1 dyrektywy 2007/64 opiera się na równowadze pomiędzy obowiązkiem dostarczenia informacji spoczywającym na dostawcy usług płatniczych, a obowiązkiem zgłoszenia każdej nieautoryzowanej transakcji w terminie nieprzekraczającym trzynastu miesięcy ciężącym na użytkowniku usług płatniczych, co pozwala uzasadnić powstanie ścisłej odpowiedzialności tego dostawcy, przy czym użytkownik ten nie musi udowadniać winy lub niedbalstwa.
- 64 W konsekwencji w celu pociągnięcia dostawcy usług płatniczych do odpowiedzialności z tytułu nieautoryzowanych transakcji dokonanych przez użytkownika takich usług poręczyciel użytkownika nie może być objęty systemem odpowiedzialności przewidzianym w art. 60 ust. 1

dyrektywy 2007/64, lecz powinien on móc skorzystać z możliwości, jakie daje mu prawo krajowe. W związku z tym nie można wymagać od poręczyciela, aby poddał się obowiązkowi zgłoszenia takich transakcji, określonego w art. 58 tej dyrektywy.

- 65 Stanowisko rządów francuskiego i czeskiego, zgodnie z którym gdyby obowiązek zgłaszania nieautoryzowanych transakcji nie ciążył na poręczycielu użytkownika usług płatniczych, istniałoby ryzyko obejścia przepisów dyrektywy 2007/64, nie może zostać przyjęte.
- 66 Jak bowiem wynika z pkt 58–60 niniejszego wyroku, umowa poręczenia pomiędzy dostawcą usług płatniczych a poręczycielem nie jest regulowana przepisami dyrektywy 2007/64 ani też przepisami żadnego innego aktu prawa Unii. Taka umowa podlega zatem prawom i obowiązkom określonym przez właściwe prawo krajowe.
- 67 Tymczasem, jak zauważył rzecznik generalny w pkt 94 opinii, o ile przewiduje to właściwe prawo krajowe, dostawca usług płatniczych może ponosić konsekwencje niedbalstwa w wykonywaniu transakcji płatniczej, w szczególności gdy nie sprawdził, czy dana transakcja na pewno została autoryzowana przez użytkownika usług płatniczych, w zakresie, w jakim takie niedbalstwo wyrządziło szkodę osobie trzeciej, takiej jak poręczyciel.
- 68 W tym względzie możliwość powołania się przez poręczyciela na przepisy prawa krajowego w celu zmniejszenia swoich zobowiązań wobec wierzyciela korzystającego z poręczenia w przypadku niedbalstwa tego wierzyciela w wykonaniu transakcji płatniczej w żaden sposób nie wpływa na stosunek umowny między wierzycielem a dłużnikiem, będącymi, odpowiednio, dostawcą usług płatniczych i użytkownikiem takich usług, który to stosunek jest z kolei regulowany przepisami dyrektywy 2007/64.
- 69 Z powyższego wynika, że na pytanie drugie należy odpowiedzieć, iż art. 58 i art. 60 ust. 1 dyrektywy 2007/64 należy interpretować w ten sposób, że nie stoją one na przeszkodzie temu, by poręczyciel użytkownika usług płatniczych powoływał się, ze względu na niewypełnienie przez dostawcę usług płatniczych obowiązków związanych z nieautoryzowaną transakcją, na odpowiedzialność cywilną tego dostawcy usług korzystającego z poręczenia, w celu zakwestionowania kwoty zabezpieczonego długu, zgodnie z przepisami prawa powszechnego regulującymi odpowiedzialność umowną.

W przedmiocie kosztów

- 70 Dla stron w postępowaniu głównym niniejsze postępowanie ma charakter incydentalny, dotyczy bowiem kwestii podniesionej przed sądem odsyłającym, do niego zatem należy rozstrzygnięcie o kosztach. Koszty poniesione w związku z przedstawieniem uwag Trybunałowi, inne niż koszty stron w postępowaniu głównym, nie podlegają zwrotowi.

Z powyższych względów Trybunał (czwarta izba) orzeka, co następuje:

- 1) Artykuł 58 i art. 60 ust. 1 dyrektywy 2007/64/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 13 listopada 2007 r. w sprawie usług płatniczych w ramach rynku wewnętrznego, zmieniającej dyrektywy 97/7/WE, 2002/65/WE, 2005/60/WE i 2006/48/WE oraz uchylającej dyrektywę 97/5/WE należy interpretować w ten sposób, że stoją one na przeszkodzie temu, by użytkownik usług płatniczych mógł pociągnąć dostawcę tych**

usług do odpowiedzialności na podstawie systemu odpowiedzialności innego niż przewidziany w tych przepisach, w przypadku gdy użytkownik ten uchybił ciążącemu na nim obowiązkowi zgłoszenia przewidzianemu w art. 58 wspomnianej dyrektywy.

- 2) Artykuł 58 i art. 60 ust. 1 dyrektywy 2007/64 należy interpretować w ten sposób, że nie stoją one na przeszkodzie temu, by poręczyciel użytkownika usług płatniczych powoływał się, ze względu na niewypełnienie przez dostawcę usług płatniczych obowiązków związanych z nieautoryzowaną transakcją, na odpowiedzialność cywilną tego dostawcy usług korzystającego z poręczenia, w celu zakwestionowania kwoty zabezpieczonego długu, zgodnie z przepisami prawa powszechnego regulującymi odpowiedzialność umowną.**

Podpisy